

Tőkés Tünde

Középfokú egyházzene-oktatás

Magyarországon tizennyolc zeneművészeti szakközépiskola működik, önkormányzati, vagy —kisebb részben— alapítványi fenntartóval. A hangszeres és már ismertebb elméleti (szolfézs) szakok mellett —amennyiben a fenntartó engedélyezi— egyházzene szakot is lehet indítani.

Tőkés Tünde zenetanár (Budapest), a budapest-felsőkrisztinavárosi szköla vezetője. Előadása a IX. Magyar Egyházzenei Kongresszus második napján, május 1-én hangzott el.

Kéznefkevo megoldásnak tűnik, hogy a jövő zenészei, akik zenei alapjaikat a szakközépiskolában szerzik meg, tudásukat az Egyházban is hasznosítsák.

A szakközépiskolai egyházzene-oktatás jelenleg az 1998-ban kiadott „Az egyházzene szakképesítés központi tantárgyi programja” alapján folyik. Lehetőség van párhuzamos, vagyis ötéves, a közismereti oktatással egy időben folyó képzésre (9–13. évfolyam), és 3 éves, érettségi utáni kiegészítő szakképzésre.

Mindkét forma után szakmai képesítő vizsga tehető. A képesítő vizsgán a növendék felkészültségének megfelelően háromféle szakirány választható: A: kántor-énekvezető; B: kántor-kórusvezető; C: kántor-organista.

Mi a képzés célja?

A képesítés birtokában a növendék legyen képes:

- egy templom, illetve gyülekezet zenei szolgálatát ellátni, az abban résztvevők tevékenységét irányítani;
- az egyházzenét a templomi közösségben tanítani, az egyházzenei ismereteket általános zenei műveltségébe integrálni;
- felsőfokú zenei intézmények egyházzenei felvételi vizsgáján helytállni.

Mit tanítunk?

A programban szereplő tantárgyak: (a választott szakirányhoz igazodó óraszámúval és követelményekkel)

- hittan, liturgika és liturgikus gyakorlat;
- népeének (gyülekezeti ének), gregorián ének;
- egyházzeneirodalom, zeneirodalom;
- orgona, orgonaismeret, continuojáték, improvizáció, kötelező zongora;
- karvezetés, énekkar, kamaraének, hangképzés;
- szolfézs, népzene, zeneelmélet;
- latin nyelv.

Mindezt egy nagyon komoly, szakmailag átgondolt, igényes program alapján tanítjuk, amely ugyanakkor bőséges választási lehetőséget kínál. A helyi tantervben rugalmasan alkalmazható a csoportok létszámához, felkészültségéhez, adottságaihoz.

A felkészülés komolyságát jelzi, hogy a tanulók 5 éven át heti 10–12 óra, a 3 éves képzési formában heti 20–25 óra zenei-liturgikus képzésben vesznek részt.

Hol folyik jelenleg (vagy folyt a közelmúltban) középfokú oktatás?

Hagyományos zeneművészeti szakközépiskolák:

Miskolc: Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola (1991-től)

Debrecen: Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakközépiskola (1999-től)

Vác: Pikéthy Tibor Zeneművészeti Szakközépiskola (2000–2006)

Gimnáziumi képzés mellett, csak egyházzene szakkal működik:

Budapest: Kodály Zoltán Magyar Kórusiskola (2001-től)

Gödöllő: Premontrei Szent Norbert Gimnázium (2005-től)

<i>iskola</i>	<i>létszám</i>	<i>képzés formája</i>	<i>képesítő v. érettségi</i>	<i>felekezet szerint</i>	<i>kétszakosság</i>
Miskolc	évente 3–4 összesen 23	Párhuzamos és szakképző	13 érettségi (régi rendszer szerint)	70–30% katólikus-protestáns	E + orgona, szolfézs, blockflöte, népzene
Debrecen	évente 3–12 összesen kb. 20	Párhuzamos és szakképző	3	50–50% katólikus -protestáns	E + magánének orgona, szolfézs
Vác	évente 3–4 összesen kb. 20	Párhuzamos és szakképző	2	100% kat.	E + orgona, szolfézs
Budapest	9,6,6,7,3,3,3,0 összesen 37	főleg szak- képző	13	100% kat.	—
Gödöllő	évente 5–8 összesen 23	csak párhuzamos	—	90% kat.	—
18 év alatt	kb. 120 fő		13 érettségi, 18 képesítő		

Általában csökkennek a létszámok, kifutó osztályok, illetve 1–2 évfolyam működik, 3–4 fővel. Kivétel Gödöllő, ahol örvendetesen épül a tanszak.

Mind a 4 (5) iskola sajátos úton jár, egyedi körülmények, lehetőségek között. A dokumentumokból látszik, hogy minden iskola megpróbálja a legtöbbet adni az egyházzenei képzés keretei között, a lehető legjobban kihasználni a lehetőségeit. Mindenhol van egy vagy több olyan tanár, aki szívügyének tekinti ezt a képzési formát.

A kis létszám sok szervezési problémával jár: több évfolyamból vagy több felekezetből összevont csoportokat kell működtetni.

Tanárok

Kiváló, magasan képzett oktatók tanítanak, egyetemi végzettséggel, a tanszak létszámához képest kiemelkedően sok (8) doktori fokozattal. Mindannyian felsőfokú egyházzenei, illetve más zenei végzettséggel rendelkeznek: orgona, karvezetés, zeneelmélet-tanári diplomával. Összesen 28 fő.

Miskolc	4 fő, egyházzenesz, orgona, zeneelmélet diplomával
Debrecen	3–4 fő, egyházzenei diploma
Vác	3 fő, doktori fokozat, egyházzene, orgona
Kórusiskola	8 fő, egyházzenesz, karvezetés, orgona
Gödöllő	9 fő — 4 fő egyházzene-doktori fokozat

A továbbtanulás lehetőségei

A kollégák nagyon gondosan követik az itt végzettek pályáját. Főbb irányok: felsőfokú egyházzene, orgona, tanári szakok (karvezetés, ének-zenetanár), ritkábban teológia-, hittanári szak. „Mindenki megtalálta a neki legmegfelelőbb irányt.”

Kántori szolgálatot jellemzően már a tanulmányok alatt is végeznek, de „nem lettek keresettebbek attól, hogy képesítővizsgát, vagy záróvizsgát tettek”.

Nehézségek

Látszólag minden megvan, ami a színvonalas egyházzenesz-képzéshez kell: kiváló szakmai program, kiemelkedően képzett és elhivatott tanári kar, a képzéshez elegendő óraszám, s mégis — a jelentkezők száma évről évre csökken!

Mi lehet ennek az oka?

Minden zeneoktatási intézményt érint a magyarországi, egykor világszerte elismert ének-zenetanítás általános válsága. Az éneklési kedv és tudás ijesztően megcsappant, a középfokú intézmények mind szenvednek a jelentkezők zenei teljesítményének nagyfokú hanyatlásától.

A pályaválasztásnál —szülői befolyásra— nagymértékben érvényesül a hasznossági elv: mivel sem a tanári pálya, sem a kántori szolgálat nem vonzó, nem jelent „egzisztenciát”, nem jelentkeznek egy olyan intézménybe, amely jelentősen behatárolja későbbi pályaválasztásukat.

A kis létszám a viszonylag magas óraszámmal párosulva meglehetősen drágává teszi ezt a képzési formát, ezért féltő, hogy az iskolák átmenetileg vagy végleg szüneteltetik a szak indítását.

Sajnos a hívő tanulók sem gyakran találkoznak az élő templomi gyakorlatban olyan színvonalú egyházzenevel, amelyet az iskolában tanulhatnának. Így alkalmuk, lehetőségük sincs arra, hogy kedvet kapjanak az egyházzene-tanuláshoz.

Szomorú tény, hogy —a visszajelzések szerint— az egyházi intézményrendszer nem tart igényt az itt végzett tanulók szolgálatára. A liturgikus gyakorlatoknak helyet biztosít, egy-egy nagyobb ünnepen esetleg felkéri a kép-

zett zenészeket, de nem keresik a középfokú egyházzenei képzéssel rendelkező növendékeket. (Az egyetlen kivétel a premontrei rend saját gimnáziuma, ahol rendszeresen bevonják a tanulókat a liturgikus szolgálatba: kántorkodnak, szkolavezetésben segítenek, Kántorátusban végeznek szolgálatot.

Sajnos az egyházvezetés nem él azokkal a lehetőségekkel, amelyeket e tanszak kínál. Pedig milyen missziós lehetőség, hogy együtt tanulhatnának hitüket nyíltan vállaló gyerekek és keresők! Hivatalosan is megjelenhetne, megmutatkozhatna az Egyház világi környezetben, természetes módon megmutatva évezredes értékeit. Olyan tanulók is, akiknek a kereszténység nem több egy avítt, ódon emléknél, megtapasztalhatnák, hogy az Egyház zenéje —és ezen keresztül hite— megismerhető, megtanulható, van tudományos, zenei értéke: élő valóság.

Bízom abban, hogy előbb-utóbb így lesz.

Régi rítusú mise a gödöllői szkolatáborban 2010-ben. (Gödöllő, kastélykápolna).